

О.М. Іванюта, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНО АКТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Зі зростанням глобальної конкуренції, заснованої на створенні наукоємних інноваційних продуктів, особливої актуальності набувають проблеми діагностики та оцінки інтелектуального потенціалу як стратегічного ресурсу інноваційно активних підприємств. Однією з ключових завдань інноваційно активних підприємств є виявлення і використання накопиченого інтелектуального потенціалу для підвищення своєї конкурентоспроможності та активізації інноваційної діяльності.

Дослідження науковців переконують, що інноваційний характер розвитку, заснований на використанні інтелектуального потенціалу, підвищує конкурентоспроможність та ефективність діяльності підприємств.

Саме тому, постає необхідність розробки концептуальних основ діагностики інтелектуального потенціалу, складовими компонентами якого на рівні підприємства виступає: людський капітал, ринкові, інфраструктурні активи, потенційні можливості та інтелектуальна власність.

Під діагностикою слід розуміти процес спостереження за компонентами інтелектуального потенціалу, що має певну періодичність та узгоджений із загальною системою управління підприємством.

В залежності від мети та цілей діагностика інтелектуального потенціалу може бути якісною або кількісною. Зазвичай, якісна оцінка базується на експертних методах оцінювання. Вона включає побудову анкет, проведення співбесід із працівниками, дослідження відносин із клієнтами, конкурентами тощо. В загальному вигляді вона проводиться на основі певної кількості критеріїв кожного з компонентів потенціалу та спрямована на врахування тих параметрів, які не підлягають кількісному вимірюванню. Одержані дані систематизуються та зводяться у звіти за певною шкалою варіантів відповідей або іншими ознаками. На практиці, якісна оцінка інтелектуального потенціалу дозволяє конкретизувати зміст та структуру кожного з його складових компонентів, допомагає розкрити взаємозв'язки, здатна виявити незадіяні резерви виробництва через дослідження та оптимізацію операційних процесів.

Кількісна оцінка інтелектуального потенціалу передбачає використання певних одиниць вимірювання. Ними можуть виступити конкретні величини, придатні для оцінки складових компонентів інтелектуального потенціалу, або умовні показники (бали, коефіцієнти, індекси тощо). Треба прийняти до уваги, що числові значення можуть не повною мірою відображаючи якісну характеристику компонентів інтелектуального потенціалу інноваційно активних підприємств.

В окремих випадках може проводитись оцінка інтелектуального потенціалу інноваційно активних підприємств у грошовому вигляді. Зазвичай, така потреба може виникнути при: купівлі/продажу підприємства; злиттях та поглинаннях; пошуку партнерів для співробітництва; реорганізації підприємства; розрахунку збитків завданих, наприклад, порушенням прав інтелектуальної власності; при інвестуванні тощо. Вона також може використовуватися для порівняння інноваційно активних підприємств в межах однієї галузі.

Вартісна оцінка враховує комплексну діяльність підприємства та спирається на конкретні грошові величини – ринкову вартість, одержаний прибуток, середню дохідність тощо. В основу вартісної оцінки покладено співвідношення: ефекту до витрат; обсягу інвестицій до результативності; ринкова капіталізація у базовому і звітному періодах та інші. Тому суттєвим недоліком оцінки інтелектуального потенціалу у грошовому вимірі є неможливість її застосування для некомерційних організацій, внутрішніх відділів та організацій громадського сектору.

З метою підвищення конкурентоспроможності інноваційно активних підприємств та ефективності процесу управління інтелектуальним потенціалом, важливим є врахування результатів діагностики у загальній стратегії інноваційного розвитку

Періодичність діагностики інтелектуального потенціалу може залежати від багатьох чинників, зокрема від стратегії інноваційного розвитку, специфіки галузі, в якій працює підприємство, ситуації на ринку тощо. В загальному випадку, рекомендується проводити діагностику щонайменше один раз на рік, а більш бажано – щоквартально.